

Шыфр: _____

Зацвярджаю

Колькасць балаў: _____

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі
_____ Будкевіч
« 18 » _____ года

Месца: _____

III ЭТАП XXX РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ
ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА» I
«БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень, 2014 г.

10 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Варыянт I

Н.Н.
Заданне 1. Запішыце ў транскрыпцыі, як вымаўляецца прыназоўнік *ПАД* у наступных словазлучэннях.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны запіс у транскрыпцыі).

Словазлучэнне	Вымаўленне прыназоўніка <i>пад</i>
1) закаціўся пад стол	[]
2) пад цёплай коўдрай	[]
3) пад чырвонай хусткай	[]
4) пад жоўтым капелюшом	[]
5) схваў пад цаглянай	[]

Н.У.
Заданне 2. Запішыце фразеалагізмы з кампанентам *пень*, якім адпавядаюць наступныя лексічныя значэнні.

Максімальная колькасць балаў – 4 (1 бал – за кожны правільна ўказаны фразеалагізм).

Значэнне фразеалагізма	Фразеалагізм
1) 'абы-як, нядбайна (рабіць што-небудзь)'	
2) 'тупіца, дурань, бесталковы чалавек'	
3) 'аднолькава, тое самае'	
4) 'гаварыць недарэчнае, неразумнае'	

Р.А.

Заданне 3. Перакладзіце гэкт на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Дорожки сада были усыпаны крупным гравием, хрустевшим под ногами. На клумбах, над пестрым ковром из разноцветных трав, возвышались диковинные цветы, от которых благоухал воздух. В водоемах журчала вода; из ваз, висевших между деревьями, спускались гирляндами вьющиеся растения, а перед домом, на мраморных столбах, стояли два зеркальных шара, в которых странствующая труппа отразилась в растянутом виде (По А. Куприну).

Blank lines for writing the translation.

Т.Т

Заданне 4. Да прапанаваных слоў падбярэце аднакаранёвыя дзеясловы незакончанага трывання, якія б адпавядалі наступнай схеме: *пера-* *-ць*. Запішыце ўтвораныя дзеясловы ў табліцу ў залежнасці ад значэння прыстаўкі *пера-*.

Салёны, перац, ступня, рваны, скакалка, вупраж, клеены, сякера.

УЗОР

Значэнне прыстаўкі <i>пера-</i>	Дзеяслоў незакончанага трывання
' <i>пераўзыходзіць каго-небудзь у выкананні дзеяння</i> '	перакрыкваць

Максімальная колькасць балаў – 4 (0,5 бала – за кожнае правільна напісанае слова).

Значэнне прыстаўкі <i>пера-</i>	Дзеяслоў незакончанага трывання
1. ' <i>паўторна, нанова ажыццяўляць дзеянне</i> '	
2. ' <i>даводзіць дзеянне да празмернасці</i> '	
3. ' <i>раздзяляць прадмет на часткі</i> '	
4. ' <i>накіроўваць дзеянне праз прадмет ці прастору</i> '	

Заданне 5. Улічваючы граматычныя характарыстыкі часцін мовы, падкрэсліце “чацвёртае лішняе” ў кожным радзе слоў.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожнае правільна падкрэсленае слова).

- 1) Вятрыска, цюцька, хлапчаня, каласішча;
- 2) вараны, малады, бэзавы, барадаты;
- 3) чатырохгадовы, трохтысячны, двухскладовы, дваццацікватэрны;
- 4) перагуквацца, пудрыцца, галіцца, апрацацца;
- 5) ветрана, спакойна, чароўна, злосна.

Заданне 6. Утварыце словазлучэнні. Словы, што ў дужках, запішыце ў табліцу ў неабходнай форме.

Узор: песні (Эдуард Ханок) – *песні Эдуарда Ханка.*

Максімальная колькасць балаў – 5.

1. знаходзіцца пры (Андрэй Мдывані)	
2. падараваць (Лукаш Калюга)	
3. размаўляць з (Хведар Чэрня)	
4. выстава карцін (Язэп Драздовіч)	
5. захапляцца голасам (Эдзіт Піяф)	

Н.М.

Заданне 7. Прааналізуйце словазлучэнні. Запішыце правільны варыянт іх арганізацыі.

Максімальная колькасць балаў – 6.

- 1) падкрэсліць аб важнасці мерапрыемства;
- 2) ігнараваць думкай прысутных;
- 3) заручыцца ў падтрымцы прафесіяналаў;
- 4) важдасца над складаным праектам;
- 5) бескарысная гэтай справе задума;
- 6) ацэнка ведам вучня.

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____;
- 4) _____;
- 5) _____;
- 6) _____.

Заданне 8. Вызначце назву твора і яго аўтара па прыведзеных урыўках. Аформіце свае адказы ў табліцы.

Максімальная колькасць балаў – 6.

I

Веру, братцы: людзьмі станем,
Хутка скончым мы свой сон;
На свет божы шырэй глянем,
Век напіша вам закон.

II

Дык вот паслухайце, што мне пад гэтым дубам здарылася.

Раз улетку, ад цёмнага напрацаваўшыся, што аж пот з мяне цурком каціў, губы пасмяглі, босыя ногі да крыві патрэскаліся, – зацягнуўся я неяк на гару да свайго дзядулі – аддыхнуць у яго цяні. Толькі прылажыўся гэта я, уздыхнуў раз, другі і пачынаю драмаць... Ажно чую: не то над галавой, не то пад галавой нехта таксама два разы ўздыхнуў... Стаў я прыслухвацца: яшчэ і яшчэ ўздыхае, але так цяжка ўздыхае, што аж за сэрца бярэ, немаль стогне... Перажагнацца хачу - рукі падняць не магу!.. Струхлеў я - ляжу, чакаю, што будзе. Аж тут нехта ў вуха маё шэпча:

– Не бойся, не пужайся, дзіцятка ты маё, не пужайся: я гэтак дышу, я гэтак уздыхаю, я – твой дубочак старэнькі...

III

Гдзе унадзіцца юрыста,
Вымеце хату дачыста,
Такіх дзіваў нагаворыць,
Так многа кручкоў натворыць,
Што, пачасаўшы затылак,
Не рассупоніш памылак.
Не дасі, – цябе замучыць.
Добра стара казка вучыць:
Дзярэ каза ў лесе лозу,
Воўк дзярэ у лесе козу,
А ваўка – мужык Іван,
А Івана – ясны пан,
Пана ўжо дзярэ юрыста,
А юрысту – д’яблаў трыста!

ПРАВИЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

№	Назва твора	Аўтар твора
I		
II		
III		

Н.Т.

Заданне 9. Па фактах біяграфіі, творах, некаторых характарыстыках “пазнайце” пісьменніка. Устанавіце адпаведнасць і запішыце адказ у форме “лічба – літара” (напрыклад, 6-Е).

Максімальная колькасць балаў – 6 (1 бал – за кожную правільна ўстаноўленую адпаведнасць).

1. Узяў у рукі фарбы ўжо пасля 60 гадоў, каб лепш зразумець свайго героя мастацка-аўтабіяграфічнай аповесці “Крыж на зямлі і поўня ў небе” – славутага беларускага жывапісца В. Бялыніцкага-Бірулю.	А. Максім Гарэцкі
---	----------------------

2. Вядомы беларускі драматург. Па яго сцэнарыях зняты мастацкія фільмы “Купальская ноч”, “Восеньскія сны”, “Белыя росы” і інш.	Б. Віктар Карамазаў
3. Яму давялося зведаць усе жахі франтавога жыцця, перажыць цяжкае раненне, вытрываць пакуты ў ваенных шпітальных. Гэты перыяд яго біяграфіі адлюстраваны ў мастацкай форме ў дакументальных запісках “На імперыялістычнай вайне”.	В. Аляксей Дудараў
4. “Чараўнік слова з Ушачаў”. Праз усю творчасць лейтматывам праходзіць вобраз маці.	Г. Максім Танк
5. Па звестках міжнароднай арганізацыі ЮНЕСКА, у 80-я гады мінулага стагоддзя быў у ліку самых вядомых і чытаемых пісьменнікаў свету.	Д. Рыгор Барадулін
6. У творчасці асноватворная роля належыць вобразам і пейзажам малой радзімы (Нарач, нарачанскія сосны, бары...).	Е. Васіль Быкаў

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ: _____.

и.т.

Заданне 10. Запоўніце пропускі ў наступных выказваннях.

Максімальная колькасць балаў – 3 (1 бал – за кожнае правільна адноўленае слова).

1) _____ – мастацкі напрамак у еўрапейскай літаратуры другой паловы XVIII — пачатку XIX ст., які сваю асноўную ўвагу засяродзіў на паказе ўнутранага свету чалавека, яго пачуццяў, настрояў, перажыванняў.

2) Паўтарэнне аднолькавых гукаў, слоў ці словазлучэнняў у канцы вершаваных радкоў або строф называецца _____.

3) Ніжэйпрыведзены верш Я. Сіпакова напісаны ў форме _____.

Ён навучыў, здаецца, гаварыць
Па-беларуску нават кіпарысы.
Барвінак на магільніку гарыстым
Ён навучыў, здаецца, гаварыць.
Паўднёва сонца плавіцца ўгары,
Зямля гарачая, нібыта прысак...
Ён навучыў, здаецца, гаварыць
Па-беларуску нават кіпарысы.

